

АНТИМОНОПОЛЬНИЙ КОМІТЕТ УКРАЇНИ

РЕКОМЕНДАЦІЇ

ТИМЧАСОВОЇ АДМІНІСТРАТИВНОЇ КОЛЕГІЇ

04 листопада 2020 р.

Київ

№ 2-рк/тк

Державна служба морського та річкового транспорту України

Про припинення дій, які містять ознаки порушення законодавства про захист економічної конкуренції

Дії Державної служби морського та річкового транспорту України (далі - Морська адміністрація) (код ЄДРПОУ 41886120, місцезнаходження: м. Київ, вул. Преображенська, 25), які полягають у нав'язуванні судновласникам та морським агентам, які діють на території морських портів України від імені судновласників, послуг державного підприємства «Сервісний центр морського та річкового транспорту» (далі – ДП «МОРРІЧСЕРВІС») з організаційно-технічного забезпечення процедури оформлення приходу та виходу судна з морського порту, містять ознаки порушення законодавства про захист економічної конкуренції, передбаченого частиною третьою статті 50, частиною першою статті 15 Закону України «Про захист економічної конкуренції», у вигляді антиконкурентних дій органу влади, які можуть призвести до спотворення конкуренції на ринках послуг з агентування суден.

Державній службі морського та річкового транспорту України надано обов'язкові для розгляду рекомендації:

забезпечити можливість для морських агентів самостійно звертатись безпосередньо до Державної служби морського та річкового транспорту України для оформлення приходу та виходу суден з морського порту.

Тимчасова адміністративна колегія Антимонопольного комітету України, створена відповідно до наказу Голови Антимонопольного комітету України від 28.10.2020 № 126-ОД, розглянувши подання Південного міжобласного територіального відділення Антимонопольного комітету України від 02.11.2020 № 65-03/57п,

ВСТАНОВИЛА:

1. ОРГАН ВЛАДИ, ЯКОМУ НАДАЮТЬСЯ РЕКОМЕНДАЦІЇ

- (1) Відповідно до Положення про Державну службу морського та річкового транспорту України, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 06.09.2017 № 1095,

Державна служба морського та річкового транспорту України (Морська адміністрація) є центральним органом виконавчої влади, діяльність якого спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України через Міністра інфраструктури і який реалізує державну політику у сферах морського та річкового транспорту, торговельного мореплавства, судноплавства на внутрішніх водних шляхах, навігаційно-гідрографічного забезпечення мореплавства, а також у сфері безпеки на морському та річковому транспорті (крім сфери безпеки мореплавства суден флоту рибної промисловості).

- (2) Основними завданнями Морської адміністрації, зокрема, є:
 - здійснення державного нагляду (контролю) за безпекою на морському та річковому транспорті, за торговельним мореплавством, судноплавством на внутрішніх водних шляхах, навігаційно-гідрографічним забезпеченням мореплавства (крім суден флоту рибної промисловості);
 - надання в передбачених законом випадках адміністративних послуг у сфері морського та річкового транспорту.
- (3) Морська адміністрація відповідно до покладених на неї завдань, зокрема:
 - забезпечує здійснення державного нагляду (контролю) за торговельним мореплавством, судноплавством на внутрішніх водних шляхах, навігаційно-гідрографічним забезпеченням мореплавства, за безпекою на морському та річковому транспорті (крім суден флоту рибної промисловості);
 - забезпечує здійснення в установленому порядку огляду суден (крім суден флоту рибної промисловості);
 - визначає межі зон нагляду, на які поширюються повноваження капітанів морських портів щодо здійснення ними державного нагляду за безпекою мореплавства;
 - координує в межах своїх повноважень діяльність капітанів морських портів та скасовує їх розпорядження з питань забезпечення безпеки мореплавства і порядку в морському порту в разі їх невідповідності вимогам законодавства.
- (4) Морська адміністрація здійснює свої повноваження безпосередньо та через утворені в установленому порядку територіальні органи.

2. ПРОЦЕСУАЛЬНІ ДІЇ

- (5) В Одеському обласному територіальному відділенні Антимонопольного комітету України (на сьогодні — Південне міжобласне територіальне відділення Антимонопольного комітету України, далі — Відділення) розглядалися заяви про порушення законодавства про захист економічної конкуренції в діях Морської адміністрації та ДП «МОРРІЧСЕРВІС»:
- (6) Заява ТОВ «НОВИКЬ» № 10/06 від 10.06.2019 (вх. № 65-01/39АМ від 11.06.2019) із доповненнями від 01.09.2020 № 0109-01 (вх. № 65-01/1746 від 11.09.2020);
 - Заява ГС «Асоціація морських агентів України» № 26/06 від 11.06.2019 (вх. № 65-01/1441 від 13.06.2019);
 - Заява ТОВ «ЦІМ Інтегрейтед Шіпінг Юкрейн Сервісез ЛТД.» № 52 від 17.07.2019 (№ 65-01/52АМ від 18.07.2019)
 разом — Заявники.
- (7) Антимонопольним комітетом України (далі — Комітет) Відділенню надано доручення від 23.08.2019 № 13-01/840 провести дослідження ринку послуг з організаційно-технічного забезпечення процедури оформлення приходу судна в морський порт та виходу судна з морського порту (сервісні послуги) і відповідності дій Морської адміністрації та ДП «МОРРІЧСЕРВІС» вимогам законодавства про захист економічної конкуренції на цьому ринку в межах територій та акваторій всіх морських портів України (далі – Дослідження) та передано інформацію і матеріали, наявні в Комітеті, стосовно цих питань.

- (8) Доручення Комітету від 25.08.2020 № 8-01/10895 (вх. № 65-01/895К від 26.08.2020) щодо розгляду звернення ГС «Асоціація морських агентів України» про порушення законодавства про захист економічної конкуренції Морською адміністрацією та ДП «МОРРІЦСЕРВІС» при оформленні приходу / виходу суден у морському порту Чорноморськ, агентами яких виступали ТОВ «НОВІКЬ» і ТОВ «МЕТІНВЕСТ-ШППІНГ», які відмовились від укладання договору про надання послуг з організаційно-технічного забезпечення процедури оформлення приходу та виходу судна з морського порту з ДП «МОРРІЦСЕРВІС».
- (9) Звернення ТОВ «МЕТІНВЕСТ-ШППІНГ» від 02.09.2020 № 719/ОД (вх. № 65-01/1775 від 16.09.2020) щодо дій Морської адміністрації та ДП «МОРРІЦСЕРВІС» при оформленні приходу та виходу судна з морського порту.
- (10) Відділення направляло вимоги про надання інформації Морській адміністрації, державному підприємству «Адміністрація морських портів України» (далі — ДП «АМПУ»), ДП «МОРРІЦСЕРВІС», ГС «Асоціація морських агентів України» та морським агентам, які здійснюють свою діяльність у морських портах України, у тому числі Заявникам. Відповіді на ці вимоги отримано.

3. НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ

- (11) Відносини, що виникають із торговельного мореплавства, регулюються Кодексом торговельного мореплавства України (далі — КТМ).
- (12) Згідно з частиною першою статті 116 КТМ у морському порту або поза його територією як постійні представники судновласника діють агентські організації (морський агент), які за договором морського агентування за винагороду зобов'язуються надавати послуги в галузі торговельного мореплавства.
- (13) Відповідно до частини першої статті 117 КТМ морський агент виконує формальності та дії, пов'язані з прибуттям, перебуванням і відходом судна, допомагає капітану судна у налагодженні контактів з службами порту, місцевими органами виконавчої влади, в організації постачання і обслуговування судна в порту, оформляє митні документи та документи на вантаж, інкасує суми фрахту та інші суми для оплати вимог судновласника, що виникають з договору перевезення, сплачує за розпорядженням судновласника і капітана судна суми, пов'язані з перебуванням у порту, залучає вантажі для морських ліній, здійснює збір фрахту, експедирування вантажу, наймання екіпажів для роботи на суднах, виступає від імені вантажовласника, а також договірною стороною учасників перевезення вантажів у прямому змішаному сполученні.
- (14) Частиною другою статті 117 КТМ визначено, що морський агент зобов'язаний:
 - а) здійснювати добросовісно свою діяльність відповідно до інтересів судновласника або іншого довірителя і звичайної практики морського агентування;
 - б) діяти в межах своїх повноважень;
 - в) не передавати здійснення своїх функцій іншій особі (суб'єкту), якщо тільки він не був уповноважений на це своїм довірителем.
- (15) **Отже, саме морський агент, який виступає від імені та в інтересах судновласника, виконує функції, формальності та дії, пов'язані з прибуттям, перебуванням і відходом судна, допомагає капітану судна в налагодженні контактів зі службами порту при оформленні приходу та виходу судна з морського порту та отримує за свої послуги плату.**
- (16) Згідно з частиною першою статті 75 КТМ державний нагляд за безпекою мореплавства у морському порту, на підходах до нього та в суміжних акваторіях здійснюється капітаном морського порту. Межі зони нагляду, на яку поширюються повноваження капітана морського порту щодо здійснення ним державного нагляду за безпекою мореплавства, визначаються центральним органом виконавчої влади, що забезпечує реалізацію державної політики у сфері безпеки на морському і річковому транспорті.

- (17) Відповідно до частини другої статті 75 КТМ державний нагляд за безпекою мореплавства у морських терміналах, розташованих у межах територій та акваторій, відокремлених від основної території та акваторії відповідного морського порту, здійснює окремий підрозділ служби капітана морського порту.
- (18) Частиною третьою статті 75 КТМ визначено, що капітан морського порту та служба капітана морського порту діють на підставі положення, яке затверджується центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сферах морського і річкового транспорту.
- (19) Відповідно до пунктів 7 та 9 частини першої статті 78 КТМ до функцій капітана морського порту належить: нагляд за дотриманням вимог щодо порядку заходження суден у морський порт і виходу з морського порту; оформлення приходу суден у морський порт і виходу з морського порту.
- (20) Частиною першою статті 79 Закону України «Про морські порти України» передбачено, що до повноважень капітана морського порту належить, зокрема, його розпорядження з питань забезпечення безпеки мореплавства, які є обов'язкові для всіх суден, юридичних і фізичних осіб, які перебувають в акваторії та на території цього морського порту.
- (21) Порядок діяльності капітана морського порту та служби капітана морського порту в частині здійснення ними нагляду та забезпечення безпеки мореплавства в морському порту, на підходах до нього та в суміжних акваторіях встановлено Положенням про капітана морського порту та службу капітана морського порту, затвердженим наказом Міністерства інфраструктури України (далі — Мінінфраструктури) від 27.03.2013 № 190, зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 18.04.2013 за № 632/23164 (далі — Положення про капітана).
- (22) Відповідно до пункту 1 розділу I Положення про капітана, капітан морського порту керує службою капітана морського порту (далі — Служба), яка входить до складу Державної служби морського та річкового транспорту України (Морська адміністрація).
- (23) Відповідно до пункту 2 розділу I Положення про капітана, капітан морського порту підпорядковується Голові Морської адміністрації.
- (24) Згідно з пунктом 1 розділу II Положення про капітана до функцій капітана морського порту належать, зокрема:
- державний нагляд за дотриманням вимог щодо порядку заходження суден у морський порт і виходу з морського порту;
 - оформлення приходу суден у морський порт і виходу з морського порту в порядку, встановленому законодавством;
 - керівництво Службою.
- (25) Відповідно до пункту 2 розділу III Положення про капітана капітан морського порту під час виконання повноважень зобов'язаний:
- відповідно до Порядку оформлення приходу суден у морський порт, надання дозволу на вихід суден у море та оформлення виходу суден із морського порту, затвердженого наказом Мінінфраструктури від 27.06.2013 № 430, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 23.07.2013 за № 1230/23762 (далі — Порядок):
- здійснити оформлення приходу судна в акваторію морського порту після вжиття адміністрацією морського порту заходів з організації руху суден у цій акваторії, вирішення питання постановки такого судна на якір в акваторії морського порту або швартування судна до причалу у визначеному місці;
 - здійснити оформлення виходу судна з акваторії морського порту для подальшого вжиття адміністрацією морського порту заходів з організації руху суден у цій акваторії.
- (26) Пунктом 2 розділу III Положення про капітана визначені підстави для відмови Капітаном морського порту у видачі дозволу на вихід судна з морського порту.

Відмова у видачі дозволу на вихід судна з морського порту на підставі відсутності договору про надання сервісних послуг з організаційно-технічного забезпечення процедури оформлення приходу та виходу судна з морського порту, укладеного між морським агентом і ДП «Моррічсервіс», Положенням про капітана не передбачена.

- (27) Згідно з пунктом 3.1 розділу III Порядку дозвіл на вихід судна з порту надає капітан морського порту відповідно до Правил контролю суден з метою забезпечення безпеки мореплавства, затверджених наказом Міністерства транспорту України від 17.07.2003 № 545, зареєстрованих у Міністерстві юстиції України 23 березня 2004 року за № 353/8952, та після перевірки судових документів, зазначених у пункті 4.3 розділу IV цього Порядку, за умови позитивних результатів контролю судна, а також задовільного морехідного стану судна і готовності до виходу його в море.
- (28) У пункті 3.2 розділу 3 Порядку визначені підстави для відмови капітаном морського порту у видачі дозволу на вихід судна з морського порту.
Відмова у видачі дозволу на вихід судна з морського порту на підставі відсутності договору про надання сервісних послуг з організаційно-технічного забезпечення процедури оформлення приходу та виходу судна з морського порту, укладеного між морським агентом і ДП «Моррічсервіс», Порядком не передбачена.
- (29) **Отже, чинне законодавство України, яке регулює порядок оформлення приходу та виходу судна з морського порту, не передбачає: оплатність оформлення приходу та виходу судна в/з морського порту та/або обов'язкове отримання сервісних послуг для оформлення приходу та виходу судна в/з морського порту і оплати за них, та/або укладення морським агентом з ДП «Моррічсервіс» договору про надання сервісних послуг з організаційно-технічного забезпечення процедури оформлення приходу та виходу судна з морського порту.**

4. ВСТАНОВЛЕННЯ ОЗНАК ПОРУШЕННЯ ЗАКОНОДАВСТВА ПРО ЗАХИСТ ЕКОНОМІЧНОЇ КОНКУРЕНЦІЇ

4.1. Діяльність ДП «МОРРІЧСЕРВІС»

- (30) Морська адміністрація наказом від 30.10.2018 № 111 затвердила Статут ДП «МОРРІЧСЕРВІС», відповідно до пункту 1.1 якого ДП «Моррічсервіс» засноване на державній власності та належить до сфери управління Морської адміністрації.
- (31) Відповідно до пункту 2.3 Статуту, предметом діяльності ДП «МОРРІЧСЕРВІС» є, зокрема, організаційно-технічне забезпечення із застосуванням сучасних інформаційних технологій надання якісних та своєчасних послуг у сфері морського та річкового транспорту.
- (32) ДП «МОРРІЧСЕРВІС» знаходиться за адресою: будинок 35, проспект Правди, місто Київ, 04108, ідентифікаційний код юридичної особи 42615235, основний вид економічної діяльності за КВЕД — 52.22 допоміжне обслуговування водного транспорту.
- (33) ДП «МОРРІЧСЕРВІС» надає послуги з організаційно-технічного забезпечення процедури оформлення приходу та виходу судна з морського порту на підставі договору про надання сервісних послуг від 25.02.2019 в редакції від 21.06.2019 (далі – Договір). Договір є договором приєднання, у розумінні статті 634 Цивільного кодексу України (далі – ЦК), та укладається шляхом приєднання замовника до всіх його умов в цілому шляхом надання ДП «МОРРІЧСЕРВІС» заяви про приєднання (пункт 1.1 Договору).
- (34) Відповідно до пункту 2.1 Договору ДП «МОРРІЧСЕРВІС» надає замовнику сервісні послуги, а саме:

- пункт 2.1.1 Договору - організаційно-технічне забезпечення процедури оформлення приходу та виходу судна з морського порту (приймання, обробка документів, створення та ведення відповідних баз даних тощо);
 - пункт 2.1.2 Договору — інформаційно-консультативні та інші послуги (за бажанням замовника).
- (35) Додатком 4 до Договору встановлено вільні ціни (тарифи) на послуги ДП «МОРРІЧСЕРВІС» з організаційно-технічного забезпечення процедури оформлення приходу судна в морський порт та надання дозволу на вихід судна з морського порту, оформлення відповідних документів, для усіх морських портів України.
 - (36) Послуга з організаційно-технічного забезпечення процедури оформлення приходу та виходу судна з морського порту, або сервісна послуга, надається судновласнику для оформлення приходу суден у морський порт, отримання дозволу на вихід суден із морського порту та оформлення виходу суден із морського порту та полягає у прийманні, обробці документів, створенні та веденні відповідних баз даних тощо.
 - (37) Споживачами цих послуг є судновласники, від імені яких на території морських портів України діють уповноважені морські агенти.
 - (38) До складу ДП «МОРРІЧСЕРВІС» входять відділи забезпечення сервісу на морському та річковому транспорті, які надають сервісні послуги на території таких морських портів України: Білгород-Дністровський, Бердянський, Ізмаїльський, Чорноморський, Маріупольський, Миколаївський, Одеський, Ренійський, Скадовський, Херсонський, Усть-Дунайський, Ольвія та Південний.
 - (39) Отже, ДП «МОРРІЧСЕРВІС» надає послуги з організаційно-технічного забезпечення в межах територій та акваторій морських портів Білгород-Дністровського, Бердянського, Ізмаїльського, Чорноморського, Маріупольського, Миколаївського, Одеського, Ренійського, Скадовського, Херсонського, Усть-Дунайського, Ольвія та Південний.
 - (40) Відповідно до інформації, отриманої від ДП «МОРРІЧСЕРВІС», на 18.05.2020 укладено 263 Договори. Контрагентом за цим договором є Морський агент, який діє від імені судновласника та за його рахунок.
 - (41) Відповідно до інформації, наведеної на сайті ДП «АМПУ» за посиланням http://www.uspa.gov.ua/images/other_files/agents.pdf, на території морських портів України здійснюють відповідну діяльність 309 морських агентів.
 - (42) Отже, з 309 морських агентів 263 морських агенти уклали Договори з ДП «МОРРІЧСЕРВІС».
 - (43) За результатами аналізу отриманої від морських агентів інформації, жоден з опитуваних морських агентів не надав інформації про існування іншого суб'єкта, який надає на території морського порту України сервісні послуги з організаційно-технічного забезпечення процедури оформлення приходу та виходу судна з морського порту, крім ДП «Моррічсервіс».
 - (44) Крім того, морські агенти зазначали, що пропозиції про укладання Договору морські агенти отримували тільки від ДП «Моррічсервіс».
 - (45) ДП «Моррічсервіс» та Морська адміністрація також не надали інформації про існування іншого суб'єкта, який надає на території морського порту України послуги з організаційно-технічного забезпечення процедури оформлення приходу та виходу судна з морського порту, крім ДП «Моррічсервіс».
 - (46) Морські агенти, які не уклали з ДП «Моррічсервіс» Договір, намагаються самостійно звертатись безпосередньо до Служби капітана відповідного морського порту та Капітана відповідного морського порту щодо оформлення приходу судна в морський порт та виходу судна з морського порту.
Однак, за твердженням Заявників, їм створюються перешкоди Морською адміністрацією, а саме: Службою капітана відповідного морського порту, Капітана

відповідного морського порту, які полягають у відмові або затримці в оформленні приходу та виходу суден з морського порту, зокрема в неробочій час в будні дні, а також у вихідні та святкові дні.

Це може призвести до простою суден, внаслідок чого вантажовласники та судновласники, яких агентують ці морські агенти, зазнаватимуть збитків.

У зв'язку із цим Заявники звернулись до Відділення щодо ознак порушення законодавства про захист економічної конкуренції в діях Морської адміністрації.

4.2. Щодо нав'язування Морською адміністрацією послуг ДП «МОРРІЧСЕРВІС» з організаційно-технічного забезпечення процедури оформлення приходу та виходу судна з морського порту (сервісних послуг)

- (47) У 2019 році ДП «МОРРІЧСЕРВІС» розпочало компанію з укладання Договору шляхом приєднання морського агента, який діє від імені судновласника та за його рахунок, до всіх умов Договору в цілому на підставі надання ДП «МОРРІЧСЕРВІС» заяви про приєднання.
- (48) За інформацією ДП «МОРРІЧСЕРВІС», Договір укладається за взаємною згодою сторін.
- (49) Предметом Договору з ДП «МОРРІЧСЕРВІС» є надання сервісних послуг, а саме: організаційно-технічне забезпечення процедури оформлення приходу та виходу судна з морського порту (приймання, обробка документів, створення та ведення відповідних баз даних тощо); інформаційно-консультативні та інші послуги (за бажанням) — пункт 2.1 зазначеного Договору.
- (50) Компанія з укладання Договорів проводилась шляхом направлення ДП «МОРРІЧСЕРВІС» відповідних листів — повідомлень від 29.03.2019 № 53/14-02 на адреси морських агентів з таким змістом: «Інформуємо вас, що з 25.02.2019 державним підприємством «Сервісний центр морського та річкового транспорту» розпочато компанію з підписання Договору про надання сервісних послуг з організаційно-технічного забезпечення процедури оформлення приходу та виходу суден з порту».
- (51) За наявною у Відділенні інформацією, за ініціативою Морської адміністрації в особі Чорноморсько-Азовського міжрегіонального управління 24.04.2019 у місті Херсон, в приміщенні Херсонської філії ДП «Адміністрація морських портів України» було проведено засідання за участю морських агентів, Морської адміністрації, ДП «АМПУ» з метою інформування про надання сервісних послуг з організаційно-технічного забезпечення процедури оформлення приходу та виходу суден з порту ДП «Моррічсервіс» (далі - Засідання).
- (52) Чорноморсько-Азовським міжрегіональним управлінням Морської адміністрації були направлені морським агентам запрошення такого змісту *«Запрошуємо Вас на засідання представників морських агентів, Морської адміністрації та АМПУ для інформування про надання сервісних послуг з організаційно — технічного забезпечення процедури оформлення приходу та виходу суден з порту, яке відбудеться 24 квітня 2019 року об 11 год. 00 хв. за адресою: м. Херсон, пр. Ушакова, 4 (будівля АМПУ)»*.
- (53) За інформацією, наданою Морською адміністрацією (лист від 08.11.2019 № 5192/03/15-19, вх. Відділення № 65-01/2553 від 14.11.2019), порядок денний та протокол Засідання не склалися, а сама зустріч мала неофіційний характер.
- (54) За інформацією, наданою ДП «АМПУ» (лист від 11.11.2019 № 4088/10-03-02/Вих, вх. № 65-01/2575 від 15.11.2019), порядок денний Засідання стосувався інформування про надання сервісних послуг з організаційно-технічного забезпечення процедури оформлення приходу та виходу суден з морського порту, протокол Засідання до ДП «АМПУ» не надходив.

- (55) **Отже, Морською адміністрацією було проведено Засідання, на якому запропоновано морським агентам укладати договори про надання сервісних послуг з організаційно-технічного забезпечення процедури оформлення приходу та виходу суден з морського порту лише з одним підприємством - ДП «МОРРІЧСЕРВІС».**
- (56) Як свідчать матеріали заяви ТОВ «НОВИКЪ» (далі — Заявник І), яке надає послуги з агентування на території морського порту Чорноморськ, Заявник І не зацікавлений в отриманні послуг з організаційно-технічного забезпечення процедури оформлення приходу та виходу судна з морського порту. Заявник І отримував лист — повідомлення від 29.03.2019 № 53/14-02 ДП «МОРРІЧСЕРВІС». Однак Заявник І не приєднувався та не має наміру приєднуватись до Договору, який пропонує ДП «МОРРІЧСЕРВІС». Заявник І самостійно подає пакети документів у Службу капітана морського порту Чорноморськ для оформлення приходу та виходу судна з морського порту.
- (57) При цьому Заявник І надав матеріали, які свідчать про те, що ДП «МОРРІЧСЕРВІС» виставляє йому рахунки за послуги з організаційно-технічного забезпечення процедури оформлення приходу та виходу судна з морського порту. Заявник І таких послуг не замовляв та до Договору про надання ДП «МОРРІЧСЕРВІС» таких послуг не приєднувався.
- (58) Так, Заявник І у матеріалах заяви зазначив про наступне.
У травні 2019 року Заявника І було номіновано агентом судна «SERVET ANA» ІМО 9443774, прапор Туреччини. Зазначене судно відшвартовано для проведення вантажних операцій у районі причалу № 11 Чорноморської філії ДП «АМПУ».
У встановленому порядку, з метою оформлення виходу судна в море, представник Заявника І подав пакет документів 04.06.2019 у капітанію Чорноморського морського порту. **Уповноважена особа Служби капітана Чорноморського морського порту оформила вихід судна шляхом надання дозволу капітана порту на вихід 04.06.2019 за № 301/2019 та додатково оформила й надала представнику Заявника І довідку - рахунок від 04.06.2019 № 30/CHAR на суму 3 500 грн за сервісні послуги ДП «МОРРІЧСЕРВІС» — а саме, на сервісні послуги з організаційно-технічного забезпечення процедури оформлення виходу судна в море на суму 3 500,00 грн.** Зазначений рахунок Заявник І не оплачував, оскільки фінансово-господарські взаємовідносини між судновласником / Заявником І та ДП «Моррічсервіс» були відсутні та фактично жодних послуг від ДП «Моррічсервіс» не отримував.
- (59) Крім того, Заявник І у листі від 22.05.2020 № 22/05 (вх. Відділення № 65-01/988 від 25.05.2020) щодо перепон у самостійному оформленні приходу та виходу суден з порту Чорноморськ зазначив про наступне.
Представник Заявника І звернувся 15.07.2019 до Служби капітана Чорноморського морського порту за адресою: м. Чорноморськ, вул. Сухолиманська, 31, 3-й поверх, години прийому: цілодобово. Документи капітан Чорноморського морського порту та його заступник не прийняли, та усно повідомили Заявника І про те, що документи на оформлення приходу / виходу судна з порту саме від Заявника І приймаються лише Чорноморським міжрегіональним управлінням державної служби морського та річкового транспорту України за адресою: м. Одеса, вул. Успенська, 4, робочі часи: понеділок - четвер з 09-00 до 18-00, п'ятниця з 09-00 до 16-45, обідня перерва з 13-00 до 13-45.
Тобто, зазначене управління знаходиться за межами порту та працює не цілодобово, що унеможливорює оперативне опрацювання документів та планування суднозаходів особливо в неробочі та святкові дні.
Такий порядок оформлення приходу / виходу судна з порту встановлений для двох підприємств, що працюють у порту Чорноморськ, а саме: для Заявника І та ТОВ «Метінвест — Шіппінг». Всі інші агенти подають документи безпосередньо до

- Служби капітана Чорноморського морського порту. Також зазначені вище посадові особи Служби капітана Чорноморського морського порту зазначили, що причиною таких дій щодо Заявника I і ТОВ «Метінвест — Шіппінг» є відсутність у них Договору з ДП «Моррічсервіс».
- (60) Відповідно до інформації, отриманої від ГС «Асоціація морських агентів України» листом від 22.05.2020 № 13/05 (вх. Відділення № 65-01/1006 від 26.05.2020), 23.07.2019 представник ТОВ «Метінвест — Шіппінг» звернувся до Служби капітана морського порту Чорноморськ для оформлення приходу / виходу судна в порт. Черговий Служби капітана морського порту Чорноморськ, що займається прийманням відповідних документів, повідомив представника ТОВ «Метінвест — Шіппінг» про те, що у зв'язку з тим, що між ТОВ «Метінвест — Шіппінг» та ДП «Моррічсервіс» не укладено Договір, послуга оформлення приходу / виходу у морський порт суден, які агентуються ТОВ «Метінвест — Шіппінг», буде здійснюватись не безпосередньо капітаном морського порту Чорноморськ (за його місцезнаходженням у місті Чорноморськ), а Чорноморським міжрегіональним управлінням державної служби морського та річкового транспорту України (м. Одеса).
- (61) **Такі дії можуть свідчити про нав'язування Морською адміністрацією Заявнику I і ТОВ «Метінвест — Шіппінг» послуг ДП «МОПРІЧСЕРВІС» з організаційно-технічного забезпечення процедури оформлення приходу та виходу судна з морського порту (сервісних послуг).**
- (62) Як свідчать матеріали заяви ТОВ «ЦІМ Інтегрейтед Шіппінг Юкрейн Сервісез ЛТД.» (далі — Заявник II), який надає послуги з агентування на території Одеського морського порту, Заявник II не зацікавлений в отриманні послуг з організаційно-технічного забезпечення процедури оформлення приходу та виходу судна з морського порту. Заявник II отримував лист-повідомлення ДП «МОПРІЧСЕРВІС» від 29.03.2019 № 53/14-02, однак не приєднався до Договору, який пропонує ДП «МОПРІЧСЕРВІС». Заявник II самостійно подає пакети документів в Службу капітану Одеського морського порту для оформлення приходу та виходу судна з морського порту. Крім того, Заявник II звертався до ДП «МОПРІЧСЕРВІС» листом від 12.07.2019 № 49 із зауваженнями та пропозиціями до Договору, але ДП «МОПРІЧСЕРВІС» не погодилось із пропозиціями та зауваженнями Заявника II, оскільки вважає, що вони є такими, що не відповідають вимогам чинного законодавства про договір приєднання.
- (63) При цьому Заявник II надав матеріали, які свідчать про те, що ДП «МОПРІЧСЕРВІС» виставляє рахунки на послуги з організаційно-технічного забезпечення процедури оформлення приходу та виходу судна з морського порту Заявнику II, який таких послуг не замовляв та до Договору про надання ДП «МОПРІЧСЕРВІС» таких послуг не приєднався. Так, Заявнику II виставлена довідка-рахунок від 01.06.2019 № 57/ОД на суму 7 000 грн за сервісні послуги ДП «МОПРІЧСЕРВІС» з оформлення приходу та виходу судна CARDONIA з Одеського морського порту. Однак Заявник II самостійно подає пакети документів у Службу капітана Одеського морського порту для оформлення приходу та виходу судна з морського порту та не оплатив такий рахунок. Слід зазначити, що довідка-рахунок від 01.06.2019 № 57/ОД була отримана Заявником II безпосередньо в уповноваженої особи Служби капітана Одеського порту, про що заявник зазначив у листі від 18.05.2020 № 53 (вх. Відділення № 65-01/953 від 18.05.2020).
- Крім того, після відмови від послуг ДП «МОПРІЧСЕРВІС», для оформлення приходу / виходу судна з Одеського морського порту представники Служби капітана Одеського порту почали направляти Заявника II до Чорноморського міжрегіонального управління державної служби морського та річкового транспорту України, яке, як

- зазначено вище, знаходиться за межами порту та працює не цілодобово, що унеможливило оперативне опрацювання документів та планування суднозаходів особливо в неробочі та святкові дні.
- (64) Заявник II також зазначає про тиск з боку Морської адміністрації в особі представників Служби капітану Одеського морського порту, застосування необґрунтованих заходів, які призвели до простою суден, які агентує Заявник II, а саме судна NEW HAMPSHIRE TRADER (дата суднозаходу 14.06.2019, дата судновиходу — 15.06.2019). А також про неможливість оформити прихід та вихід судна CARDONIA з Одеського морського порту через відсутність на території порту співробітників Служби капітана Одеського морського порту, що призвело до затримки виходу судна.
- (65) **Зазначені негативні наслідки при самостійному оформленні приходу та виходу судна з морського порту Заявник II пов'язує саме з небажанням приєднуватись до Договору ДП «МОРРІЧСЕРВІС».**
- (66) Крім того, опитані Відділенням морські агенти, серед яких ТОВ «МЕТІНВЕСТ-ШПІПІНГ», ТОВ «ЦІМ Інтегрейтед Шіпінг Юкрейн Сервісез ЛТД.» повідомляють про бездіяльність, затримку з боку Капітанів морських портів при оформленні приходу та відходу судна з порту, або відсутність у вихідні та неробочі години (з 18.00 до 9.00) представників Служби капітана (оскільки, за твердженнями агентів, Служба капітана порту працює з 9.00 до 18.00 у будні) на території порту, що ускладнює оформлення приходу-відходу суден з відповідного порту, при цьому представники ДП «МОРРІЧСЕРВІС» знаходяться на території портів цілодобово; про систематичне направлення ДП «МОРРІЧСЕРВІС» рахунків, зокрема поштою, на оплату послуг з організаційно-технічного забезпечення процедури оформлення приходу та виходу судна з морського порту (сервісних послуг) морським агентам, які не приєднувались до Договору ДП «МОРРІЧСЕРВІС».
- (67) **Слід також зазначити, що ситуація щодо встановлення морським агентам перепон при самостійному оформленні приходу та виходу судна з морського порту Чорноморськ триває, про що свідчить наступне.**
- (68) 11.09.2020 за вх. № 65-01/1746 (вих. № 0109-01 від 01.09.2020) на адресу Відділення звернулось ТОВ «НОВІКЬ» із доповненням до заяви від 11.06.2019 № 65-01/39-АМ (вих. № 10/06 від 10.06.2019), яким повідомило про таке:
- (69) *«...по сьогоднішній день з боку Морської адміністрації створюються перешкоди в оформленні приходу/виходу судна в морському порту Чорноморськ в неробочий час в будні дні, а також у вихідні та святкові дні для тих морських агентів, які не уклали договір з ДП «Моррічсервіс» на надання послуг з організаційно-технічного забезпечення процедури приходу та виходу суден з морського порту».*
- (70) На підтвердження ТОВ «НОВІКЬ» повідомляє, що 18.08.2020 представник ДП «Моррічсервіс», який замість уповноважених осіб здійснював формальності щодо суден у морському порту Чорноморськ, відмовив ТОВ «НОВІКЬ» в оформленні виходу судна (номер ІМО — 9243253, Прапор-Ліберія), посилаючись на відсутність у заявника договору з ДП «Моррічсервіс». Зазначений факт зафіксовано засобами відеофіксації та надано як доказ Відділенню.
- (71) Крім того, листом від 02.09.2020 № 719/ОД (вх. № 65-01/1775 від 16.09.2020) на адресу Відділення звернулось ТОВ «МЕТІНВЕСТ-ШПІПІНГ» та повідомило про аналогічну ситуацію щодо оформлення приходу / виходу судна в порт Чорноморськ, а саме:
- (72) *«...20 серпня 2020 року, за вказівкою заступника директора ДП «МОРРІЧСЕРВІС» Корнієць Ірини Вікторівни,..., нас, як агентів судна «АКРА» (номер ІМО — 9757929, Прапор — Кайманові Острови) було проінформовано, що оформлення здійснюватися не буде у неробочі часи у робочий день, оскільки ТОВ «МЕТІНВЕСТ-ШПІПІНГ» не*

- уклало договір з ДП «МОРРІЧСЕРВІС» на надання послуг з організаційно-технічного забезпечення процедури приходу та виходу суден з морського порту».
- (73) Зазначена ситуація також викладена у зверненні ГС «Асоціація морських агентів України» від 22.05.2020 № 13/05 (вх. № 65-01/895К від 26.08.2020) про порушення законодавства про захист економічної конкуренції з боку Морської адміністрації при оформленні приходу / виходу суден в морському порту Чорноморськ, агентами яких виступали ТОВ «НОВІКЬ» та ТОВ «МЕТІНВЕСТ-ШІППІНГ», які відмовились від укладання договору про послуг з організаційно-технічного забезпечення процедури оформлення приходу та виходу судна з морського порту з ДП «МОРРІЧСЕРВІС».
- (74) Серед опитаних морських агентів, які приєднались до Договору ДП «МОРРІЧСЕРВІС», більшість зазначило, що приєднання до Договору було вимушеним, для забезпечення оформлення приходу та виходу судна з морського порту, недопущення затримання процедури оформлення приходу та виходу судна з морського порту та, відповідно, уникнення ймовірних збитків від простою судна. Зокрема, таку позицію висловили такі морські агенти: ПАТ «ПЛАСКЕ», ТОВ «СМТ ЮЖНИЙ ЛТД», ЧГМА «ІНФЛОТ», ТОВ «С.М.Т. – ЛТД», ТОВ «МА «ФОРДЕВІНД», ТОВ «ДЕЛЬТА ШІППІНГ ЕДЖЕНСІ», ТОВ «АШЕРА ЛТД», ПП МА «ФЛОТ-СЕРВІС», ТОВ «ЛОГІСТРАНС-АГЕНТ».
- (75) Так, наприклад, ТОВ Фірма «Логістранс агент», яке здійснює агентування суден у Миколаївському, Одеському морських торговельних портах, листом від 24.10.2019 № 1/2510 (вх. Відділення № 65-01/2387 від 31.10.2019) повідомило: *«До того часу, поки Підприємство не приєдналось до Договору про надання сервісних послуг, представники Капітанів портів наполегливо змушували підписувати та ставити печатку компанії на квитанціях ДП «Сервісний центр морського та річкового транспорту...»*
- (76) У листі ПП МА «Флот-Сервіс», яке здійснює агентування суден у Миколаївському, Херсонському морських торговельних портах від 27.09.2019 № 1125/19 (вх. Відділення № 65-01/2176 від 02.10.2019), також зазначило, що представники Капітанів портів наполегливо змушували підписувати та ставити печатку компанії на квитанціях ДП «МОРРІЧСЕРВІС».
- (77) Крім того, більшість із вищевказаних морських агентів зазначили, що саме ДП «МОРРІЧСЕРВІС» перевіряє судові сертифікати та надає судну дозвіл на вхід та вихід із порту. А оформити прихід та вихід судна з порту без Договору з ДП «МОРРІЧСЕРВІС» морському агенту неможливо, зокрема, оскільки Капітани портів змушували підписувати та ставити печатку компанії на квитанціях ДП «МОРРІЧСЕРВІС», що і призвело до укладання агентами відповідних Договорів із ДП «МОРРІЧСЕРВІС». (Інформація отримана від ТОВ «ДЕЛЬТА ШІППІНГ ЕДЖЕНСІ», ТОВ «АШЕРА ЛТД», ПП МА «ФЛОТ-СЕРВІС», ТОВ «ЛОГІСТРАНС-АГЕНТ»).
- (78) **Отже, негативні наслідки, або можливість настання негативних наслідків при самостійному оформленні морськими агентами приходу та виходу судна з морського порту, Морська адміністрація могла використовувати для нав'язування морським агентам послуг ДП «МОРРІЧСЕРВІС» з організаційно-технічного забезпечення процедури оформлення приходу та виходу судна з морського порту (сервісних послуг).**
- 4.3. Щодо укладання Договору у формі договору приєднання та встановлення вартості таких послуг ДП «МОРРІЧСЕРВІС»**
- (79) Відповідно до частини третьої статті 4 Господарського кодексу України (далі - ГК) до господарських відносин, що виникають із торговельного мореплавства і не врегульовані Кодексом торговельного мореплавства України, застосовуються правила цього Кодексу.

- (80) Частиною першою статті 67 ГК передбачено, що відносини підприємства з іншими підприємствами, організаціями, громадянами в усіх сферах господарської діяльності здійснюються на основі договорів.
- (81) Свободу договору визначено пунктом 3 частини першої статті 3 ЦК як одну із загальних засад цивільного законодавства, а її зміст розкрито в частині першій статті 627 ЦК, відповідно до якої сторони є вільними в:
- укладенні договору;
 - виборі контрагента;
 - визначенні умов договору з урахуванням вимог цього Кодексу, інших актів цивільного законодавства, звичаїв ділового обороту, вимог розумності та справедливості.
- (82) Відповідно до частини першої статті 634 ЦК, договором приєднання є договір, умови якого встановлені однією зі сторін у формулярах або інших стандартних формах, який може бути укладений лише шляхом приєднання другої сторони до запропонованого договору в цілому. Друга сторона не може запропонувати свої умови договору.
- (83) **Отже, договір приєднання є однією з форм обмеження принципу свободи договору, а саме, свободи сторін на власний розсуд визначати умови договору.**
- (84) Згідно із статтею 21 Закону України «Про морські порти України» тарифи на інші послуги, крім тарифів на спеціалізовані послуги, що надаються у морському порту суб'єктами природних монополій, та послуг, які оплачуються у складі портових зборів, є вільними та визначаються договором між суб'єктом господарювання, який надає відповідні послуги, та їх замовником.
- (85) Морські агенти, зокрема, ТОВ «МЕТІНВЕСТ-ШІПІНГ», ПАТ «ПЛАСКЕ», ТОВ «АТІС», ТОВ «ЦІМ Інтегрейтед Шіпінг Юкрейн Сервісез ЛТД.», ТОВ «МШК Україна», ЧГМА «ІНФЛОТ», ТОВ «ТРАНС-ОУШЕН ЕКСПРЕС», ТОВ «С.М.Т. – ЛТД», ТОВ «МА «ФОРДЕВІНД», ПП МА «ФЛОТ-СЕРВІС», зазначили, що їх не влаштовує укладання Договору з ДП «МОРРІЧСЕРВІС» у формі договору приєднання, оскільки, відповідно до змісту такого Договору, усі зміни до нього в односторонньому порядку вносяться виключно ДП «МОРРІЧСЕРВІС».
- (86) Крім того, опитані морські агенти зазначили, що ДП «МОРРІЧСЕРВІС» та Морська адміністрація не долучали морських агентів до процедури обговорення та узгодження умов Договору.
- (87) Відповідно до пунктів 3.1 та 3.2 Договору вартість наданих згідно із цим Договором сервісних послуг встановлюється відповідно до тарифів ДП «МОРРІЧСЕРВІС», чинних на час надання послуги. Вартість конкретної послуги визначається згідно з додатком 4 до цього Договору і зазначається у відповідному рахунку на оплату сервісних послуг.
- (88) Відповідно до додатка 4 до Договору (у редакції від 06.08.2019), ціни (тарифи) ДП «МОРРІЧСЕРВІС» на організаційно-технічне забезпечення оформлення приходу та виходу судна встановлені окремо для чотирьох відділів забезпечення сервісу. Перший відділ — Одеса, Чорноморськ, Южний, Білгород-Дністровський, другий відділ — Ізмаїл, Рені, Усть-Дунайськ, третій відділ — Херсон, Миколаїв, Ольвія, Скадовськ, четвертий відділ — Маріуполь, Бердянськ.
- (89) Вартість встановлена окремо для сервісних послуг з організаційно-технічного забезпечення оформлення приходу та сервісних послуг з організаційно-технічного забезпечення оформлення виходу судна та є однаковою щодо кожного відділу забезпечення сервісу ДП «МОРРІЧСЕРВІС». Розмір різниться за дедвейтом судна та видом судна, щодо якого оформлюються документи — для відділів один, три та чотири забезпечення сервісу ДП «МОРРІЧСЕРВІС» становить від 500,00 грн (за послугу для оформлення входу / виходу для судна дедвейтом до 1 000 т включно) до 4 200,00 грн (за послугу оформлення входу / виходу для судна дедвейтом понад 40 000 т). Для відділу два (Ізмаїл, Рені, Усть-Дунайськ) — застосовуються тарифи, які

- різняться залежно від виду судна та виду послуги від 75,00 грн (для маломірного судна) до 850,00 грн (для морського судна) за вхід судна в порт та від 75,00 грн (для маломірного судна) до 2300,00 грн (для морського судна) за вихід судна з порту.
- (90) Жодних розрахунків вартості, калькуляцій, переліків конкретних видів послуг та робіт, які входять до складу сервісних послуг з організаційно-технічного забезпечення оформлення приходу та виходу судна з порту на вимоги Відділення ДП «МОРРІЧСЕРВІС» не надало та повідомило, зокрема, листом від 04.10.2019 № 04-21/408 (вх. № 65-01/2191 від 04.10.2019), що чинне законодавство України не покладає на ДП «МОРРІЧСЕРВІС» обов'язку складати калькуляції, розрахунки вартості послуг, а тарифи на всі послуги ДП «МОРРІЧСЕРВІС» визначаються суб'єктами господарювання самостійно за згодою сторін.
- (91) Однак ця інформація не відповідає дійсності, оскільки ціни (тарифи) ДП «МОРРІЧСЕРВІС» на послуги з організаційно-технічного забезпечення оформлення приходу та виходу судна з морського порту встановлені не за згодою сторін, а саме ДП «МОРРІЧСЕРВІС» і визначені ним у додатку 4 до Договору (в редакції від 06.08.2019).
- (92) При цьому Договір укладається шляхом приєднання морського агента (який діє від імені судновласника та за його рахунок) до всіх умов Договору в цілому шляхом надання ДП «МОРРІЧСЕРВІС» заяви про приєднання. Невід'ємною частиною такого Договору є додаток 4 зі встановленими вільними цінами (тарифами) на сервісні послуги ДП «МОРРІЧСЕРВІС». Відповідно до пункту 4.2 Договору, ДП «МОРРІЧСЕРВІС» самостійно вносить зміни до цього Договору та самостійно сповіщає замовника про такі зміни та про момент набрання ними чинності. Крім того, слід врахувати інформацію про те, що морських агентів не залучали до обговорення умов Договору.
- (93) Враховуючи зазначене, аргументи ДП «МОРРІЧСЕРВІС», що тарифи на всі послуги ДП «МОРРІЧСЕРВІС» визначаються суб'єктами господарювання самостійно за згодою сторін, не можуть бути взяті до уваги.
- (94) Відсутність розрахунків вартості, калькуляцій, переліків конкретних видів послуг та робіт, які входять до складу сервісних послуг з організаційно-технічного забезпечення оформлення приходу та виходу судна з порту, може свідчити про те, що механізм розрахунку та встановлення складових та цін на ці сервісні послуги є непрозорим та необґрунтованим.
- (95) **Встановлення ДП «МОРРІЧСЕРВІС» на власний розсуд без економічного обґрунтування тарифів на сервісні послуги було б неможливим за наявності конкурентного середовища на ринках відповідних послуг та за відсутності нав'язування Морською адміністрацією морським агентам сервісних послуг ДП «МОРРІЧСЕРВІС» з організаційно-технічного забезпечення оформлення приходу та виходу судна з морського порту.**
- 4.4. Щодо недоцільності отримання морським агентом послуг з організаційно-технічного забезпечення процедури оформлення приходу та виходу судна з морського порту (сервісних послуг)**
- (96) Опитані Відділенням морські агенти зазначають про недоцільність отримання послуг з організаційно-технічного забезпечення процедури оформлення приходу та виходу судна з морського порту (сервісних послуг). Таку позицію висловили морські агенти: ТОВ «МЕТІНВЕСТ-ШІППІНГ», ПАТ «ПЛАСКЕ», ТОВ «БЛЕК СІ МАРІН СЕРВІС», ТОВ «ЦІМ Інтегрейтед Шіпінг Юкрейн Сервісез ЛТД.», ЧГМА «ІНФЛОТ».
- (97) Наприклад, у листі від 22.08.2019 № 09/рп (вх. № 65-01/1981 від 23.08.2019) ТОВ «МЕТІНВЕСТ-ШІППІНГ» зазначає: *«...наше підприємство є найбільшим морським агентом України, та здійснює агентування найбільшої кількості морських суден в Україні, але не бачить для себе жодного господарського ефекту у замовленні*

сервісних послуг з організації оформлення приходу/виходу суден у ДП «Сервісний центр морського та річкового транспорту». Відповідна послуга не є реальною, бо не надає жодних переваг у порівнянні з ситуацією коли ці послуги не надаються, а судновласник, морський агент чи їх представник звертаються самі без посередників до служби капітана відповідного морського порту для оформлення приходу/виходу морського судна».

- (98) Крім того, морські агенти зазначають, що суть надання послуг з організаційно-технічного забезпечення процедури оформлення приходу та виходу судна з морського порту (сервісних послуг) ДП «МОРРІЧСЕРВІС» складається з перевірки пакета документів, отриманих від морського агента, подання пакета документів до Служби капітана морського порту, отримання документів щодо дозволу судна на вхід або вихід з порту та передання таких документів морському агенту.
- (99) Зазначене також підтверджено листом ДП «МОРРІЧСЕРВІС» від 12.07.2019 № 14-02/251 (вх. № 65-01/1706 від 12.07.2019) у частині роз'яснень алгоритму надання послуг з організаційно-технічного забезпечення процедури оформлення приходу та виходу судна з морського порту (сервісних послуг), та листом ДП «МОРРІЧСЕРВІС» від 04.10.2019 № 04-21/408 (вх. № 65-01/2191 від 04.10.2019) у частині роз'яснень результатів отримання замовником послуг з організаційно-технічного забезпечення процедури оформлення приходу та виходу судна з морського порту (сервісних послуг) та функцій Інспектора відділу забезпечення сервісу на морському та річковому транспорті ДП «МОРРІЧСЕРВІС», які по факту зводяться до отримання від замовника необхідного пакета документів, перевірки інспектором цього пакета документів, подальшого подання пакета документів до Служби капітана морського порту, отримання документів щодо дозволу судна на вхід або вихід з порту та передання таких документів морському агенту, а також професійних порад, рекомендацій, консультацій та роз'яснень з приводу оформлення документів для зменшення ризиків відмови в оформленні приходу та виходу судна з порту.
- (100) **Посередництво між судновласником та службами морського порту — це одна з головних функцій морського агента, і саме суть діяльності морського агента, як представника судновласника в морському порту, і полягає в самостійному зверненні, наданні необхідного пакета документів до служб морського порту для оформлення приходу та виходу судна з морського порту. Отже, збір та подання документів і здійснення інших заходів, необхідних для оформлення приходу та виходу судна з морського порту, фактично здійснюється морським агентом, який є представником та діє від імені судновласника.**
- (101) **Перевірка документів, необхідних для оформлення приходу суден у морський порт і виходу з морського порту, оформлення приходу суден у морський порт і виходу з морського порту, надання відповідних дозволів, належить до законодавчо визначених функцій капітана морського порту.**
- (102) Отже, послуги з організаційно-технічного забезпечення процедури оформлення приходу та виходу судна з морського порту (сервісних послуг), які надає ДП «МОРРІЧСЕРВІС», фактично складаються з послуг, які надає судновласнику морський агент, та частково (перевірка документів) з функцій капітана морського порту.
- (103) Оплата судновласником додаткових коштів за послуги з організаційно-технічного забезпечення процедури оформлення приходу та виходу судна з морського порту (сервісних послуг) ДП «МОРРІЧСЕРВІС», збільшує фінансове навантаження на судновласника та може призвести до зниження конкурентоспроможності морських портів України на світових ринках. Та, як зазначають опитані морські агенти, вони не зацікавлені в отриманні таких послуг та, відповідно, у сплаті додаткових коштів.

- (104) Водночас на 18.05.2020 більшість морських агентів уклали договори про надання сервісних послуг з організаційно-технічного забезпечення процедури оформлення приходу та виходу судна з морського порту з ДП «МОРРІЧСЕРВІС», що, у свою чергу, є наслідком нав'язування Морською адміністрацією морським агентам так званих сервісних послуг ДП «МОРРІЧСЕРВІС» з організаційно-технічного забезпечення процедури оформлення приходу та виходу судна з морського порту.
- (105) **ДП «МОРРІЧСЕРВІС», Служба капітана морського порту та капітан морського порту підпорядковуються Морській адміністрації.**
- (106) ДП «МОРРІЧСЕРВІС» при наданні послуг з організаційно-технічного забезпечення процедури оформлення приходу та виходу судна з морського порту виконує посередницькі функції між судновласником, від імені якого виступає морський агент, та Службою капітана морського порту, яка здійснює оформлення приходу та виходу судна з морського порту.
- (107) Дії Морської адміністрації з нав'язування сервісних послуг з організаційно-технічного забезпечення процедури оформлення приходу та виходу судна з морського порту саме ДП «МОРРІЧСЕРВІС» є можливими, оскільки й Капітани морських портів, і Служби капітанів морських портів, і ДП «МОРРІЧСЕРВІС» підпорядковані Морській адміністрації.
Така підпорядкованість може бути одним із вирішальних факторів, які впливають на рішення морських агентів про приєднання до договору про надання сервісних послуг з ДП «МОРРІЧСЕРВІС».
- (108) **Отже, Морська адміністрація створила ДП «МОРРІЧСЕРВІС» та нав'язує судновласникам та/або морським агентам, які діють від імені судновласників на територіях морських портів України, послуги з організаційно-технічного забезпечення процедури оформлення приходу та виходу судна з морського порту лише ДП «МОРРІЧСЕРВІС».**
- (109) Враховуючи викладене вище, для оформлення приходу та виходу судна з морського порту Морські агенти:
- або укладають Договір з ДП «МОРРІЧСЕРВІС» і сплачують за це додаткові кошти, отримуючи можливість на території портів цілодобово оформити прихід та вихід судна з порту,
- або оформлюють прихід та вихід судна з морського порту самостійно, для чого вимушені звертатись до відповідного міжрегіонального управління Державної служби морського та річкового транспорту України, яке може знаходитись за межами порту та працює не цілодобово, що унеможливорює оперативне опрацювання документів та планування суднозаходів особливо в неробочий час у робочі дні, а також у вихідні та святкові дні, тобто може призвести до затримання процедури оформлення приходу та виходу судна з морського порту та, відповідно, ймовірних збитків від простою судна.
- (110) Це може поставити Морських агентів у нерівні конкурентні умови на ринку агентування морських суден, адже судновласник під час вибору Морського агента буде керуватись у тому числі і його можливостями швидко й без затримок оформити перебування судна в порту для уникнення ймовірних збитків від простою.
- (111) Такі дії Морської адміністрації, як створення нерівних конкурентних умов для агентів на ринку агентування морських суден, можуть призвести до спотворення конкуренції на цьому ринку.

- (112) **Отже, дії Морської адміністрації з нав'язування Морським агентам укладання Договору з ДП «МОРРІСЕРВІС» можуть призвести до спотворення конкуренції на ринку послуг з агентування морських суден.**

5. КВАЛІФІКАЦІЯ ДІЙ ОРГАНУ ВЛАДИ

- (113) Дії Морської адміністрації, які полягають у нав'язуванні судновласникам та/або морським агентам, які діють від імені судновласників на територіях морських портів України, послуг ДП «МОРРІСЕРВІС» з організаційно-технічного забезпечення процедури оформлення приходу та виходу судна з морського порту, що може призвести до сплати судновласником додаткових коштів при оформленні суднозаходів у морські порти України, містять ознаки порушення законодавства про захист економічної конкуренції, передбаченого частиною третьою статті 50, частиною першою статті 15 Закону України «Про захист економічної конкуренції», у вигляді антиконкурентних дій органу влади, які можуть призвести до спотворення конкуренції на ринках послуг з агентування суден.
- (114) Відповідно до частини першої статті 15 Закону України «Про захист економічної конкуренції» антиконкурентними діями органів влади, органів місцевого самоврядування, органів адміністративно-господарського управління та контролю є прийняття будь-яких актів (рішень, наказів, розпоряджень, постанов тощо), надання письмових чи усних вказівок, укладення угод або будь-які інші дії чи бездіяльність органів влади, органів місцевого самоврядування, органів адміністративно-господарського управління та контролю (колегіального органу чи посадової особи), які призвели або можуть призвести до недопущення, усунення, обмеження чи спотворення конкуренції.
- (115) Згідно із частиною третьою статті 15 Закону України «Про захист економічної конкуренції» вчинення антиконкурентних дій органів влади, органів місцевого самоврядування, органів адміністративно-господарського управління та контролю забороняється і тягне за собою відповідальність згідно з законом.
- (116) Частиною другою статті 4 Закону України «Про захист економічної конкуренції» визначено, що суб'єкти господарювання, органи влади, органи місцевого самоврядування, а також органи адміністративно-господарського управління та контролю зобов'язані сприяти розвитку конкуренції та не вчиняти будь-яких неправомірних дій, які можуть мати негативний вплив на конкуренцію. Згідно із частиною п'ятою статті 4 Закону України «Про захист економічної конкуренції» органи влади, органи місцевого самоврядування, органи адміністративно-господарського управління та контролю зобов'язані сприяти Антимонопольному комітету України у здійсненні його повноважень у сфері підтримки й захисту економічної конкуренції, обмеження монополізму та контролю за додержанням законодавства про захист економічної конкуренції.
- (117) Згідно з пунктом 14 частини першої статті 7 Закону України «Про Антимонопольний комітет України» у сфері здійснення контролю за дотриманням законодавства про захист економічної конкуренції Антимонопольний комітет України має повноваження надавати обов'язкові для розгляду рекомендації органам влади, органам місцевого самоврядування, органам адміністративно-господарського управління та контролю, суб'єктам господарювання, об'єднанням щодо припинення дій або бездіяльності, які містять ознаки порушень законодавства про захист економічної конкуренції, та усунення причин виникнення цих порушень і умов, що їм сприяють.

Враховуючи наведене, керуючись частиною першою статті 7 Закону України «Про Антимонопольний комітет України», з метою припинення дій, які містять ознаки

порушення законодавства про захист економічної конкуренції, і умов, що їм сприяють, Тимчасова адміністративна колегія Антимонопольного комітету України надає такі обов'язкові для розгляду

РЕКОМЕНДАЦІЇ:

Державній службі морського та річкового транспорту України (код ЄДРПОУ 41886120, місцезнаходження 03110, м. Київ, вул. Преображенська, 25) забезпечити можливість для морських агентів самостійно звертатись безпосередньо до Державної служби морського та річкового транспорту України для оформлення приходу та виходу суден з морського порту.

Рекомендації органів Антимонопольного комітету України є обов'язковими для розгляду органами і особами, яким вони надані.

Про результати розгляду Державною службою морського та річкового транспорту України цих рекомендацій повідомити Антимонопольний комітет України у 30-денний строк з дня їх отримання.

Голова Колегії

О. ПІЩАНСЬКА